

Uzdevumu iespējamās atbildes.

1.uzdevums.

1.1 (3 p.) Jaunu, inovatīvu produktu attīstīšana un piedāvājums, kas būtiski uzlabo biznesu, sadzīvi, komunikāciju u.c. jomas.

Pircēju vēlmju izzināšana un produktu pielāgošana viņu vēlmēm.

Iespēja izmantot piedāvātos produktus daudzās darbības un dzīves jomās.

Augsta produktu kvalitāte. Iespējas attīstīt daudzas jaunas darbības jomas u.c.

1.2 (2 p.) “Milzīgums” radies asā konkurences cīņā, neizmantojot iespēju atvieglotai piekļuvei ierobežotajiem resursiem.

Radītie produkti rada milzīgas iespējas, ieguvumus gan citiem uzņēmumiem, gan indivīdiem, gan sabiedrībai kopumā.

Ražo ļoti pieprasītus produktus.

Nodrošina apmācību, lietotāju izglītošanu.

1.3 (2 p.) Iegūst, paņem pārāk lielu tirgus daļu.

Var ļaunprātīgi izmantot savu dominējošo stāvokli – ietekmēt cenas, jaunu uzņēmumu ieiešanu nozarē.

Mazina konkurenci

1.4 (2 p) Liels pieprasījums, apgrozījuma pieaugums.

Produktu nemitīga attīstība, uzlabošana.

Liela peļņa u.c.

1.5 (4 p.) Microsoft, Amazom, Google, ebay u.c.

Biznesi ir ļoti dažādi – pasta sūtījumus. Informācijas apmaiņu. Preses izdevumus un grāmatu ražošanu. Tirdzniecību, u.c.

2. uzdevums. (12 punkti)

2.1 (3 p.) Aprēķini, cik preces vienības ražojot uzņēmums sasniegs bezzaudējuma punktu! **Parādi aprēķina gaitu!**

Q_{bzp} ir tad, ja $TR = TC$ jeb $PQ = FC + VC$.

Tā kā preces cena ir 20 eiro, tad $TR = 20Q$

Tā kā AVC ir 10 eiro, tad $TC = 100 + (AVC \times Q) = 100 + 10Q$

tātad $20Q = 100 + 10Q$; $10Q = 100$; $Q = 10$ vien.

Vai $Q_{BZP} = FC/(P - AVC) = 100/(20 - 10) = 10$ vien.

2.2 (3 p.) Uzņēmums ražo 50 vienības. Aprēķini uzņēmuma peļņu! **Parādi aprēķina gaitu!**

$$TR = 50 \times 20 = 1000 \text{ eiro}$$

$$TC = 100 + (50 \times 10) = 600 \text{ eiro}$$

$$Pr = 1000 - 600 = 400 \text{ eiro}$$

2.3 (2 p.) Uzņēmums palielina ražošanas apjomu līdz 100 vienībām. Aprēķini peļņu, ražojot 100 preces vienības! **Parādi aprēķina gaitu!**

$$TR = 100 \times 20 = 2000 \text{ eiro}$$

$$TC = 100 + (50 \times 10) + (50 \times 25) = 100 + 500 + 1250 = 1850 \text{ eiro}$$

$$Pr = 2000 - 1850 = 150 \text{ eiro}$$

2.4 (2 p.) Aprēķini, kuras preces vienību ražojot uzņēmums vairs negūs peļņu! **Parādi aprēķina gaitu!**

$$TR - TC = 0$$

$$TR = 20(50 + Q)$$

$$TC = 100 + (50 \times 10) + 25Q$$

$$1000 + 20Q - 100 - 500 - 25Q = 0$$

$$-5Q = 400$$

$Q = 80$, tātad $50 + 80 = 130$ Ražojot 130. preces vienību uzņēmums vairs negūs peļņu.

2.5 (2 p.) Pamato, kuras preces vienības ražošana uzņēmumam ienesa lielāko peļņu!

Cena vienāda visām preces vienībām (20 eiro). Vidējās mainīgās izmaksas – pirmajām 50 preces vienībām ir vienādas – 10 eiro. Vidējās pastāvīgās izmaksas ir mazākās 50. preces vienībai, tātad – 50 preces vienība. Katra preces vienība virs 50. uzņēmuma peļņu samazina, jo preces cena nesedz vidējās kopējās izmaksas un $MR(20 \text{ eiro})$ ir mazāks par $MC(25 \text{ eiro})$

3.uzdevums.

3.1. (2 p) Vertikāla, jo vietu ir tik, cik ir.

Vietu piedāvājums ir absolūti neelastīgs.

Vietu skaitu nevar palielināt, paaugstinot cenu, vai to samazinot.

3.2. (2 p) Novilkts perpendikuls pret Q asi no no P_2 krustpunkta ar D. Organizatoru cerības nepiepildījās, jo bija daudz brīvu vietu – (no Q_2 līdz Q_1)

Cena bija noteikta par augstu.

Par priekšsacīkšu spēlēm cena bija par augstu.

3.3. (3 p.) Pieprasījuma līkne nobīdās pa labi (uz augšu)

Pieprasījuma līkne krusto S līkni pie cenas P_2

Pie jaunās līknes uzrakstīts D_1 un ar bultu parādīta līknes nobīde

3.4. Organizatori: kā neelastīgu

Skatītāji: samērā elastīgu

Elastību izmainīja: atbildes varbūt dažādas, bet varētu būt: Latvijas izlases spēles kvalitātes uzlabošanās; komandas saliedētība un cīņas spars; vēlme atbalstīt komandu, kas cīnās u.c.

4.uzdevums. (10 punkti)

4.1 (2 p.) Parādi aprēķinu gaitu!

Banku kredīts: $S = N(1 + in) = 3000(1 + 0,1254 \times 4) = 4504,8$ eiro. $4504,80 + 100 - 3000 = 1604,80$ eiro.

Nebanku kredīts: $126,20 \times 48 = 6057,60$ eiro. $6057,60 - 3000 = 3057,60$ eiro.

4.2 (2 p.)

Kredītņēmēja ienākumi neatbilst bankas prasībām.

Aplokšņu algas, nelegālie ienākumi neuzrāda patiesos kredītņēmēja ienākumus, maksātspēju.

Vieglāk iegūt, ērtāka, lētāka noformēšana, pieejamība **u.c.**

4.3 (2 p.)

Dēļ “vieglākiem” kredīta izsniegšanas nosacījumiem ir lielāks kredīta neatdošanas risks. Mazāks klientu skaits. Mazāks pakalpojumu klāsts, līdz ar to mazāki citi ienākumi salīdzinot ar bankām (komisijas maksas, līzingsi u. c.

4.4 (3 p.)

ECB monetāro politiku: Nē. Rīkojas pretēji, jo ECB mērķis samazināt naudas piedāvājumu, samazināt kopējo pieprasījumu, inflāciju.

Inflāciju: Nē, jo kopējais pieprasījums palielinās, inflācija nesamazinās.

Ekonomikas izaugsmi: īstermiņā veicina, jo palielina kopējo pieprasījumu īstermiņā, bet vidējā termiņā var samazināt, jo kredīta atmaksa samazinās kārtējo pieprasījumu.

4.5 (1 p.) Samazinās iedzīvotāju ietaupījumi, uzkrājumi.

Banku neieinteresētību mājsaimniecību kreditēšanas palielināšanā.

Bankas pietiekamu peļņu gūst paaugstinot kredītprocentus, nevis palielinot izsniegto kredītu apjomu, **u.c.**

5.uzdevums. (18 punkti)

5.1. (3 punkti)

Kooperatīvs – brīvprātīgi organizēta kopdarbības juridiskā forma, kurā var apvienoties fiziskas un juridiskas personas.

Mērķis – apmierināt savu biedru saimnieciskās un sadzīves vajadzības, veicināt viņu materiālo labklājību.

Peļņu sadala – kooperatīva biedriem dividenžu veidā atbilstoši katra biedra līdzdalības pakāpei.

5.2. (3 punkti)

1. Ekonomija no liela ražošanas apjoma; zemākas AFC.

2. Specializācija tikai trīs produktu (Čedaras, Goudas siera un sūkalu pulvera) ražošanā, līdz ar to mazākas ražošanas pārslēgšanās izmaksas.

3. Nīderlandes uzņēmuma “Meiere BW” pieredzes izmantošana produkcijas realizācijā, turklāt “dārgākajos” = maksājspējīgākajos tirgos.

4. Modernu ražošanas tehnoloģiju izmantošana, turklāt nepārtraukts ražošanas process.

5.3. (3 punkti)

1. Augstāka piena iepirkuma cena, mazāk starpnieku.

2. Stabils produkcijas = piena noiets.

3. Kooperatīva peļņa arī no produkcijas (siera) realizācijas tiks sadalīta kooperatīva biedru starpā.

4. Iespējas kopīgi iegādāties piena ražošanā nepieciešamos resursus (lopbarību, zāles, u.c).

5. Iespējas ražot produktus ar augstāku pievienoto vērtību un realizēt par augstāku cenu pasaules tirgos, **u.c.**

5.4. (9 punkti)

Piena tirgus Latvijā (5 punkti): uzraksti pie asīm, (mērvienības?); sākotnējās D,S līknes; S līknes nobīde pa kreisi, līdzsvara cena paaugstinās; līdzsvara daudzums samazinās (pēdējās trīs izmaiņas ar bultiņām).

Ieguvēji (2 punkti): piena ražotāji, jo samazinoties piena piedāvājumam varētu paaugstināties tirgus līdzsvara cena un līdz ar to ienākumi.

Zaudētāji(2 punkti) – piena patērētāji, piena pārstrādes uzņēmumi, jo paaugstinās piena cena. Pārstrādes uzņēmumiem – izejvielu cenas, saasinās konkurence.

6. uzdevums (26 punkti)

6.1 (5 punkti)

2022. gada sākumā īstenoja stimulējošo monetāro politiku, jo refinansēšanas likme bija 0%, jeb kredītiestādes no ECB audu varēja aizņemties “par velti” – 0%.

Straujās inflācijas pieauguma dēļ ECB sāka īstenot ierobežojošo monetāro (dārgas naudas) politiku, par ko liecina refinansēšanas procentu likmju pakāpeniska paaugstināšana.

ECB mērķis ir samazināt inflāciju līdz 2%, jeb nodrošināt cenu stabilitāti.

6.2 (7 punkti) ECB paaugstina refinansēšanas procentu likmi → paaugstinās procentu likmes naudas tirgū (pieaug naudas cena) par ko liecina EURIBOR procentu likmju kāpums → samazinās investīcijas, kreditēšana, jo paaugstinās kredītu procentu likmes → samazinās kopējais pieprasījums (AD), jo samazinās investīcijas → samazinās cenu līmenis.

6.3 (4 punkti)

Peļņas struktūrā lielākais īpatsvars ir tīrajiem procentu ienākumiem (starpībai starp kredītprocentiem un noguldījumu procentiem, otrs lielākais – tīrie komisijas maksājumi.

2022. un 2023. gadā ievērojami pieauga starpība starp kredītprocentiem un noguldījumu procentiem, palielinājās peļņas marža, kā arī pieauga izsniegto kredītu apjoms.

6.4 (4 punkti)

LR Saeima komercbanku peļņai plāno piemērot avansa maksājumu valsts budžetā 20% UIN no iepriekšējā gada peļņas.

LR Saeima pieņēma lēmumu izveidot īpašu fondu 0,5% apmērā no kredītu atlikumiem un no šī fond līdzekļiem segt 30% kredītprocentu maksājumus 2024. gadā hipotekārā kredītaņēmējiem, kuru kredīts nepārsniedz 250000 eiro un ņemti ar mainīgo procentu likmi.

Atbalsts hipotekārā kredītaņēmējiem attieksies aptuveni uz 70000 kredītņēmēju no vairāk nekā 700000. Nevienlīdzību nemazinās, jo hipotekārā kredītaņēmēji nav trūcīgākā iedzīvotāju daļa. Vēl augstākas kredītprocentu likmes ir patērīga kredītiem, kurus ņem mazāk turīgi iedzīvotāji.

Nevienlīdzības mazināšana varētu mazināt, ja atbalsts būtu mērķētāks un valsts budžetā ienākošais UIN no banku peļņas tiktu izmantots mērķētam atbalstam.

6.5 (6 punkti)

2022. gada janvārī: pamatsummas maksājums $68000/240 = 283,34$ eiro.

Procentu maksājums: $(68000 \times 0,020)/12 = 113,33$ eiro

Kopā: $283,34 + 113,33 = 396,67$ eiro

2023. gada septembrī

Pamatsummas maksājums nemainās – 283,34 eiro

Procentu maksājums: $((68000 - 3400,08) \times (0,02 + 0,0395))/12 =$
 $= (64599,92 \times 0,0595)/12 = 3843,70/12 = 320,31$

Kopā $283,34 + 320,31 = 603,65$

Pieaugums: $603,65 - 396,67 = 206,98$ (+/- 2-4 centi)

7.uzdevums. (12 punkti)

1. tabula. Pensiju 2. un 3. līmeņa rādītāji 2021. un 2022. gadā

Rādītāji	Pensiju 2. līmenis		Pensiju 3. līmenis	
	2021	2022	2021	2022
Aktīvi (milj., eiro)	5315	4859	647	599
Konservatīvie plāni (%)	19	17	0	0
Sabalansētie plāni (%)	9	9	51	48
Aktīvie plāni (%)	72	72	49	52
Vidējais ienākums* gadā (%)	3,1	1,0	4,5	2,0
Dalībnieku skaits	1170959	1136812	345094	369124

7.1 (2 punkti)

a) vecums 65 gadi

b) apdrošināšanas stāžs vismaz 20 gadi.

7.2 (3 punkti)

Uzkrātā pensiju kapitāla (K) un laika posma (gados), par kuru no pensijas piešķiršanas gada tiek plānota vecuma pensijas izmaksa(G).

vai $P = K/G$, kur P būs gada pensija un 1/12 daļa - mēneša pensija.

7.3 (4 punkti)

Pensiju 1. līmenī: ieskaita 14% no bruto algas, to ieskaita personalizētā pensiju kapitāla kontā, bet iztērē pašreizējiem pensionāriem.

Pensiju 2. līmenī ieskaita 6% no bruto algas un tos iegulda finanšu tirgos un pārvalda pats kapitāla īpašnieks – izvēlas 2. pensiju ieguldījumu plānu un pārvaldnieku.

Pensiju 3. līmenī – iemaksas brīvprātīgas.

Otro un trešo pensiju līmeņa kapitālu var mantot.

7.4-7.6 (3 punkti)

Otrajā līmenī dalība ir obligāta, 3. līmenī – brīvprātīga.

Negulda konservatīvajos (mazāk ienesīgos) ieguldījuma plānos un lielāks īpatsvars sabalansētajiem plāniem, labāks ieguldījumu portfelis u.c.

Saņemot IIN atlaides par ieguldījumiem 3. līmeņa plānos līdz 10% no bruto algas.